

ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดเพชรบุรี

The Thai-Chinese Community in Phetchaburi Province

กมลทิพย์ รักเกียรติยศ*

Kamontip Rakkiattiyod

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาด้านที่มา ภาษา ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชนชาวจีนในกลุ่มน้ำเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี โดยการสัมภาษณ์คนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนชอยตลาดริมน้ำจังหวัดเพชรบุรีจำนวน 20 คนแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า บรรพบุรุษของคนไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดเพชรบุรีส่วนใหญ่อพยพมาจากเมืองเฉาโจว หรือซัวเถา มณฑลกวางตุ้ง ทางตอนใต้ของประเทศจีน ในปัจจุบันมีการใช้ภาษาแต่จิวในการสื่อสารบ้าง ด้านวัฒนธรรมที่สามารถพบเห็นได้อย่างเด่นชัดคือ การรวมกลุ่ม ความสมัครสมานสามัคคีกัน และพบว่ามี การผสมผสานวัฒนธรรมทางด้านอาหารของจีนกับไทย

คำสำคัญ: คนไทยเชื้อสายจีน ความเป็นมา ภาษาจีน ประเพณีวัฒนธรรม

* กมลทิพย์ รักเกียรติยศ นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยนานาชาติศึกษาเชียงใหม่

Kamontip Rakkiattiyod, Ph.D, candidate (Teaching Chinese to Speakers of Other Languages), Shanghai International Studies University.

李玉洁, 上海外国语大学汉语国际教育专业博士研究生。

Abstract

The purpose of this article is to study the history of language, tradition, and culture of the Thai-Chinese community residing along the Phetchaburi River Basin, Phetchaburi Province by interviewing 20 Thai-Chinese families in Soi Ta-Lat-Rim-Nam Community, Phetchaburi. The analyzed data revealed that the ancestors of Thai-Chinese people in Phetchaburi Province mostly came from Chaozhou or Shàntóu City, Guangdong Province located in the southern part of China. Nowadays, some people still communicate in Chaozhou language. However, the group aggregation and unity were obviously seen in terms of culture. Furthermore, the researcher found that there was a combination of culture through food between the Thai and Chinese.

Keywords: Thai-Chinese, History of Chinese Language, Tradition, Culture

บทนำ

ประวัติศาสตร์เป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นของประเทศนั้น โดยการบันทึกและเก็บไว้เป็นหลักฐาน เพื่อให้คนรุ่นหลังสามารถนำมาศึกษาหาความรู้ได้ดังที่ ราชบัณฑิตยสถาน (2556: 665) ให้คำนิยาม“ประวัติศาสตร์” คือ วิชาว่าด้วยเหตุการณ์ที่เป็นมาหรือเรื่องราวของประเทศชาติเป็นต้นตามที่บันทึกไว้เป็นหลักฐาน ดังนั้นประวัติศาสตร์จึงเปรียบเสมือนกระจกที่สะท้อนให้เห็นเรื่องราวต่าง ๆ จากอดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลในด้านต่าง ๆ ไม่ว่า

จะเป็นด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สภาพสังคม ประเพณี วัฒนธรรมรวมถึง ชีวิตความเป็นอยู่ในแต่ละยุคสมัยนั้น ๆ อีกด้วย

การศึกษาวงศ์วานศาสตร์พบว่า ประเทศจีนและประเทศไทยมีความสัมพันธ์กัน เป็นระยะเวลายาวนานมากกว่าสองพันกว่าปีแล้ว โดยปรากฏหลักฐานบันทึกและ เอกสารลายลักษณ์อื่นของจีนหลายรายการ เช่น บันทึกทงเตียน ตอนที่ 188 (《通典》卷一八八) มีเนื้อความกล่าวว่า ในช่วงสามก๊กนั้นก็กู่ (ง่อก๊ก) ได้ให้ หลางไค้ไ่มาเยือนเอเชียตะวันออก มีการเขียนในบันทึกการเดินทางสิ่งอัศจรรย์ ในภาคใต้ (扶南异物志) และบันทึกนโยบายต่างประเทศของก๊กู (吴时外国传) ซึ่งได้จดบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศไทย ในช่วงราชวงศ์หนานเป่ยมีการจดบันทึก ในเหลียงซู่ (《梁书》卷五四《盘盘传》) ว่าชาวไทยมีการเดินทางไปประเทศจีน จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยและประเทศจีนมีการติดต่อสัมพันธ์ มีการเดินทางไปมาหาสู่เพื่อสานสัมพันธ์ไมตรีกันมาอย่างช้านานแล้ว ต่อมาในช่วง สมัยราชวงศ์ซุ่ย (สุย) ตามพงศาวดารของราชวงศ์ซุ่ย (สุย) (《隋书》卷八二《赤土传》) กล่าวว่า ได้มีการติดต่อกับทางตอนใต้ของประเทศไทย ต่อมาในสมัย ราชวงศ์ถังมีการจดบันทึกไว้ในบันทึกราชวงศ์ถังในตอนต้นและหลัง (《旧唐书》卷一九七《堕和罗传》) กล่าวว่า ได้มีการส่งของบรรณาการต่าง ๆ มาให้กับ ประเทศจีน เช่น งาช้าง ลูกปัด เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแลกกับม้าและนาฬิกา ทองแดงจากราชวงศ์ถัง ในช่วงสมัยราชวงศ์ซ่งซึ่งตรงกับสมัยอาณาจักรละโว้ที่มี เมืองหลวงอยู่ที่ลพบุรีนั้น บันทึกราชวงศ์ซ่ง (《宋会要辑稿》一九七册《番夷四》) ได้กล่าวไว้ว่า อาณาจักรละโว้มีการนำขางมามอบให้จำนวนหนึ่งเชือก ซึ่งถือว่าเป็น ขางเชือกแรกที่ประเทศจีนได้รับจากประเทศไทย ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาทำให้เกิด การผลักดันทางการค้าของทั้งสองประเทศ ส่งผลให้มีชาวจีนโพ้นทะเลเข้ามา ทำการค้าขายและเข้ามาอาศัยอยู่ในหลายพื้นที่ของประเทศไทย ในช่วงราชวงศ์หยวน ปี ค.ศ.1299 ซึ่งตรงกับราชวงศ์สุโขทัย ในสมัยอยุธยาปรากฏหลักฐานว่ามีพระราชโอรส องค์หนึ่งของกษัตริย์สยาม ได้เดินทางไปเยือนประเทศจีนในเวลานั้น โดยมีการต้อนรับ

คณะราษฎรจากสยามเป็นอย่างดียิ่งกว่าราษฎรจากอาณาจักรอื่น ๆ อันสะท้อนให้เห็นว่าจีน ได้ให้ความสำคัญกับสยามเป็นอย่างมาก หลังจากเหตุการณ์นี้ได้มีการติดต่อกันระหว่างจีนและไทยเรื่อยมา ในช่วงสมัยราชวงศ์ชิงประเทศจีนถูกปกครองโดยกษัตริย์ชาวแมนจูซึ่งเป็นชาวต่างชาติไม่ใช่ชาวจีน พวกเขาเหล่านี้มีที่มาจากดินแดนแถบแมนจูเรีย ทำให้การปกครองในช่วงราชวงศ์นี้เต็มไปด้วยบรรยากาศแห่งความเข้มงวดกดขี่และการกดขี่ข่มเหง ซ้ำยังเกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจในปลายสมัยราชวงศ์ชิงที่ส่งผลกระทบต่อมาจากสงครามและปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติ ทำให้เกิดภาวะขาดแคลนอาหารอย่างหนัก เป็นสาเหตุหลักให้คนจีนจำเป็นต้องอพยพออกนอกประเทศ ชาวจีนอพยพส่วนใหญ่มักเดินทางลงมาทางตะวันออกเฉียงใต้ของจีนซึ่งมีอาณาเขตติดกับทะเล โดยเลือกเดินทางด้วยเรือสำเภาบรรทุกสินค้า ซึ่งเป็นเส้นทางการอพยพที่สะดวกที่สุดประเทศที่ชาวจีนอพยพลงมาแล้วแล้วแต่อุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหารมากกว่าถิ่นฐานที่อยู่เดิม ประเทศที่มีจำนวนชาวจีนโพ้นทะเลอาศัยอยู่เรียงจากมากไปน้อย เช่น อินโดนีเซีย ไทย มาเลเซีย อเมริกา สิงคโปร์ ฯลฯ (Statista Research Department, 2012) สาเหตุข้างต้นทำให้มีชาวจีนอพยพเข้าประเทศไทยประมาณหนึ่งในสี่ของพลเมืองทั้งประเทศในขณะนั้น จากหลักฐานพบว่า แท้จริงแล้วชาวจีนอพยพเข้าสู่ประเทศไทยหลายทางด้วยกัน แต่ส่วนมากมักอพยพเข้ามาทางหัวเมืองชายทะเลของประเทศไทย ตั้งแต่ทางฝั่งตะวันออกของอ่าวไทยเรื่อยมาจนกระทั่งถึงฝั่งตะวันตก (ประวิทย์ พันธุ์โรจน์, 2553) ชาวจีนเหล่านี้มีการรวมตัวกันตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นกลุ่ม ๆ บริเวณจังหวัดที่ติดกับทะเล เช่น จันทบุรี ระยอง ชลบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม ชุมพร สุราษฎร์ธานี สงขลา ภูเก็ต เพชรบุรี เป็นต้น

ข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าประเทศจีนและไทยมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานทั้งทางด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ ประเพณีวัฒนธรรม การอพยพของชาวจีนมายังประเทศไทยส่วนใหญ่จะมาตั้งรกรากตามเมืองที่ติดกับทะเล โดยจังหวัดเพชรบุรีถือเป็นเมืองหนึ่งที่มีพื้นที่ที่ติดทะเลหลายอำเภอ ประกอบด้วยอำเภอบ้านแหลม อำเภอชะอำ และอำเภอเมือง ส่งผลทำให้เพชรบุรีเป็นจังหวัดที่มี

ชาวจีนอพยพมาอยู่จำนวนมากแห่งหนึ่ง หากแต่ข้อมูลเกี่ยวกับชาวจีนโพ้นทะเลในจังหวัดเพชรบุรียังมีจำนวนน้อยมาก ทั้งยังไม่มีผู้วิจัยท่านใดทำการวิจัยเกี่ยวกับชุมชนชอยตลาดริมน้ำที่มีชุมชนชาวจีนเก่าแก่ตั้งอยู่ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความเป็นมาของชาวจีนในจังหวัดเพชรบุรีโดยมุ่งเน้นศึกษาใน 3 ประเด็นคือ ด้านความเป็นมา ภาษา ประเพณีและวัฒนธรรมจีน ทั้งนี้ผลการศึกษายังสามารถก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการสร้างความเข้าใจตัวตนของชาวไทยเชื้อสายจีนที่อาศัยในจังหวัดเพชรบุรีและยังเป็นข้อมูลให้กับบุคคลที่สนใจศึกษาในด้านนี้เพิ่มเติมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความเป็นมา ภาษา ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนชาวจีนในลุ่มน้ำเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และใช้วิธีการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ประกอบด้วยการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) คนในชุมชนชอยตลาดริมน้ำอันเป็นย่านเมืองเก่าเพชรบุรี เนื่องจากมีคนไทยเชื้อสายจีนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก สามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจนจากอาคารบ้านเรือนที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำเพชรบุรี และยังคงมีวิถีการดำเนินชีวิตและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเพณีและวัฒนธรรมจีน การศึกษาค้นครั้งนี้มีคนไทยเชื้อสายจีนที่ยินดีเข้าร่วมการวิจัย จำนวน 20 ครั้งเรือน ผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างตามหลักความเหมือนกัน (Homogeneous) เนื่องจากคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนชอยตลาดริมน้ำ มีคุณลักษณะพื้นฐานในด้านต่าง ๆ ไม่แตกต่างกัน สำหรับขั้นตอนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้การเลือกคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนชอยตลาดริมน้ำ

อำเภอเมือง เข้าร่วมวงสนทนากลุ่ม (Group Interview) แนวคำถามที่ใช้เน้น การเล่าวัฒนธรรมจีน เหตุการณ์ ประสบการณ์ ความรู้สึก ทศนคติ และการดำเนินชีวิต ของตนเอง จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยเรื่อง “ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัด เพชรบุรี” ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาชุมชนซอยตลาดริมน้ำซึ่งเป็นชุมชนที่อยู่ติดกับแม่น้ำเพชรบุรี จัดเป็นชุมชนเก่าแก่ชุมชนหนึ่งของจังหวัดเพชรบุรี พบว่าผู้คนในชุมชนเป็นคนจีนที่อพยพมาจากประเทศจีน ปัจจุบันกลายเป็นคนไทยเชื้อสายจีนที่ยังคงรักษาความเป็นจีนไว้ได้โดยมีการสืบทอดภาษา ประเพณีและวัฒนธรรมจีนจวบจนถึงปัจจุบัน จากข้อมูลที่รวบรวมมาผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้วสามารถสรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 1 ภาพชุมชนซอยตลาดริมน้ำ

ที่มา : <http://www.crownproperty.or.th/public/upload/media/Highlights/pic1.jpg>

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ชุมชนซอยตลาดริมน้ำมีที่ตั้งอยู่บริเวณเลียบริมแม่น้ำเพชรบุรี ในสมัยก่อนชาวจีนที่เข้ามาอยู่ในเพชรบุรีนั้นส่วนใหญ่ได้เดินทางมาทางเรือ จึงได้สร้างบ้านเรือนหรือตั้งถิ่นฐานตามริมแม่น้ำเพชรบุรี ริมหะเลหรือพื้นที่ที่ติดกับน้ำ เหตุที่ชาวจีนได้ย้ายถิ่นฐานมายังประเทศไทยเนื่องจากในประเทศจีน

เกิดภัยสงคราม ทั้งยังเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติทำให้เกิดการขาดแคลนอาหารอย่างมาก นอกจากภัยพิบัติที่พบแล้ว ยังถือเป็นการหาโอกาสเข้ามาทำการค้าขายกับต่างประเทศด้วย โดยอาศัยเดินทางมากับเรือสำเภาที่แล่นมาทำการค้ากับประเทศไทย ชาวจีนที่อพยพมาในยุคแรกส่วนใหญ่นิยมประกอบอาชีพจับกัง (อาชีพรับจ้าง) อาชีพค้าขาย อาชีพเลี้ยงหมู เป็นต้น จากการสัมภาษณ์ พบว่า

“บรรพบุรุษอพยพมาจากจีนโดยนั่งเรือสำเภามาอยู่กรุงเทพฯ ทำอาชีพลูกจ้างสักระยะหนึ่งก็ได้ย้ายมาอยู่ที่เพชรบุรี แล้วได้มาทำอาชีพขายเต้าฮวยจนถึงปัจจุบัน” (ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม 1, สัมภาษณ์)

“บรรพบุรุษอพยพมาจากเมืองจีนโดยนั่งเรือสำเภามาลงที่กรุงเทพฯ และได้อพยพมาอยู่เพชรบุรีตั้งแต่อายุ 4 ขวบ” (เตี้ยฮั่ว แซ่เต็ง, สัมภาษณ์)

“สมัยคุณปู่ได้มีการไล่สำเภาจากประเทศจีนมายังประเทศไทย คือ เมืองเพชรบุรี อาชีพที่ทำเป็นอาชีพแรกที่ทำหลังจากที่ย้ายมายังประเทศไทยคือ การเลี้ยงหมู” (มีนา ยามจิตเอื้อ, สัมภาษณ์)

“คุณพ่ออพยพมาจากจีน ตั้งแต่อายุยังไม่ถึง 20 ปี มากับพวกผู้ชายทั้งหมด คุณพ่อมารับจ้างตีเหล็กตั้งแต่อพยพมาอยู่ที่ประเทศไทย” (บุญสม ทองจุไร, สัมภาษณ์)

“คุณพ่อ คุณแม่ คุณตา และคุณยาย มาจาก ประเทศจีน มากับเรือสำเภา โดยอาศัยมากับเรือสินค้า และมีการช่วยขนของ จึงมาขึ้นที่เพชรบุรี อาชีพแรกที่คุณพ่อคุณแม่ทำก็คืออาชีพ จับกัง รับจ้างแบกหาม”(อานาจ (บุงกวง) แซ่ตั้ง, สัมภาษณ์)

“บรรพบุรุษได้เดินทางมาโดยเรือและได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรี เพชรบุรีดีที่สุด อาชีพแรกที่บรรพบุรุษได้ทำก็คือ ผู้ชายจะตีเหล็ก ส่วนผู้หญิงก็จะทำอาชีพเกี่ยวกับเย็บผ้า อยู่ไปนาน ๆ ก็เกิดช่องทางใหม่คือการค้าขาย” (ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม 2, สัมภาษณ์)

“ช่วงที่อพยพมาจากจีนได้นั่งเรือสำเภามาลงที่กรุงเทพฯ และได้แต่งงานกับ ย่ามาทำอาชีพลูกจ้างก่อน แต่ช่วงนั้นที่กรุงเทพฯ เกิดสงครามโลกพอดีเลยทำให้ต้อง

ย้ายไปอยู่ที่ชุมพร หลังจากอยู่ชุมพรได้ไม่นานต่อมาก็ย้ายมาอยู่ที่เพชรบุรีและก็ตรง
จังหวัดที่ร้านขายที่เขายู่ปัจจุบันนี้เขาปิดกิจการพอดี เขาเลยเช่าร้านนี้ต่อแล้วขายยา
จีนจนถึงปัจจุบัน (ประมาณ 70 กว่าปี)” (วิริยะ ทูชะสุจิตรเรศ, สัมภาษณ์)

ผลจากการสัมภาษณ์ด้านความเป็นมาส่วนใหญ่ พบว่า บรรพบุรุษของชาวจีน
ในชุมชนชวยตลาดริมน้ำส่วนใหญ่อพยพมาจากทางตอนใต้ของจีนแผ่นดินใหญ่ (บริเวณ
เมืองเฉาโจวของมณฑลกวางตุ้ง ประเทศจีน หรือที่คนไทยรู้จักในนามหัวเถา 汕头)
แล้วได้มาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณริมแม่น้ำเพชรบุรี อาชีพแรกที่ทำส่วนใหญ่คืออาชีพ
รับจ้าง โดยส่วนใหญ่ผู้ชายจะทำอาชีพรับจ้าง ค้าขายหาบเร่ ส่วนผู้หญิงมีอาชีพเย็บผ้า
หลังจากที่เก็บหอมรอมริบได้เงินจำนวนหนึ่งแล้ว จึงตั้งร้านค้าเป็นของตนเอง

ภาพที่ 2 ภาพหนังสือพิมพ์จีน

ที่มา: กมลทิพย์ รักเกียรติยศ: 2561

จากภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่า เมื่อชาวจีนได้อพยพมายังประเทศไทย ยังคงมี
การใช้ภาษาจีนในการสื่อสารกันอยู่ โดยใช้ภาษาจีนกลาง ภาษาแต้จิ๋ว ภาษาฮกเกี้ยน
ภาษาไหหลำ เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันก็ยังคงมีการใช้ภาษาจีนในการสื่อสารอยู่ โดยพบข้อมูล
จากการสัมภาษณ์พบว่า

“ใช้ภาษาจีนแต้จิ๋วแทนภาษาจีนกลาง ส่วนมากจะพูดสื่อสารได้มากกว่าเขียน
และยังคงใช้ ภาษาจีนแต้จิ๋วในบางโอกาส เมื่อตอนอายุได้ 10 ขวบ สมัย
จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้มีการต่อต้านขบวนการพรรคร่วมอุดมการณ์คอมมิวนิสต์

ห้ามไม่ให้มีการเรียนการสอนภาษาจีน โรงเรียนสอนภาษาจีนส่วนใหญ่ต้องปิดตัวลง” (พิสิทธิ์ เขียรชัยนริตติชัย, สัมภาษณ์)

“ตอนเด็ก ๆ คุณพ่อจะพูดจีนปนไทยโดยไม่ต้องสอนและลูก ๆ ก็จะใช้วิธีการจำกันเอาเอง ปัจจุบันป้ายังพูดภาษาจีนได้อยู่แต่พูดได้ไม่มาก” (ฉวีวัน ตันยะ แซ่ตัน, สัมภาษณ์)

“สามารถพูด อ่านภาษาจีนกลาง และภาษาจีนแต้จิ๋วได้ มีการติดต่อกับญาติพี่น้องที่อาศัยอยู่ในประเทศจีนอยู่ แต่ในช่วงหลังได้ขาดการติดต่อจากญาติไปแล้ว ปัจจุบันอยู่คนเดียวไม่ได้แต่งงานเลยไม่ได้สอนภาษาจีนให้ใคร” (ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม 3, สัมภาษณ์)

“สามารถฟังและพูดภาษาจีนได้แต่ก็หลง ๆ สิม ๆ เช่น การเขียนและการอ่าน ในสมัยที่เป็นเด็กพ่อแม่อีกได้สอนเกี่ยวกับวัฒนธรรมหลายอย่าง เช่น ไหว้เจ้า เซ่งเม้ง” (เกี้ยว แซ่ซึ้ง, สัมภาษณ์)

“สามารถพูด อ่านได้ทั้งภาษาจีนกลางและภาษาแต้จิ๋ว มีการถ่ายทอดการพูด การอ่านให้แก่คนรุ่นหลัง และมีลูกสาวเรียนภาษาจีนและเป็นครูภาษาจีน” (ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม 4, สัมภาษณ์)

“ในอดีตเคยติดต่อหาญาติที่ประเทศจีนโดยการเขียนจดหมาย แต่ปัจจุบันนี้ การติดต่อกับญาติได้ขาดหายไป ทุกวันนี้ยังใช้ภาษาจีนกลางและภาษาจีนแต้จิ๋วในชีวิตประจำวัน เช่น อ่านหนังสือพิมพ์จีนและนิตยสารจีน แต่เป็นอักษรจีนตัวเต็ม ยังสอนให้ลูกสาวพูดภาษาจีนตั้งแต่เล็ก ๆ และให้เรียนในโรงเรียนที่มีสอนภาษาจีน” (ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม 5, สัมภาษณ์)

ผลจากการสัมภาษณ์ด้านภาษาส่วนใหญ่พบว่า คนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนชอยตลาตรึมนี้ส่วนใหญ่สามารถฟัง พูดภาษาจีนกลางและภาษาถิ่นของภาษาจีนได้ ภาษาจีนในชุมชนนี้ยังมีการใช้มากคือ ภาษาจีนแต้จิ๋ว (ภาษาจีนแต้จิ๋วเป็นภาษาที่ได้รับการพัฒนามาจากภาษาจีนโบราณตระกูลหมิ่นหนาน 闽客话) และยังใช้ภาษาแต้จิ๋วติดต่อกับญาติที่อาศัยอยู่ในประเทศจีนผ่านทางจดหมาย แต่ปัจจุบันนั้นการติดต่อสื่อสาร

ได้ลดน้อยลงจนถึงไม่ได้ติดต่อกันแล้ว นอกจากนี้ยังพบว่าคนไทยเชื้อสายจีนยังคงอ่านหนังสือพิมพ์จีนที่ส่วนใหญ่ยังใช้อักษรจีนตัวเต็ม มีบางครอบครัวที่ยังคงถ่ายทอดภาษาจีนกลางและภาษาจีนแต้จิ๋วให้กับลูกหลาน ทั้งยังคงส่งเสริมลูกหลานให้เรียนภาษาจีนกลางเพิ่มมากขึ้น โดยปัจจุบันลูกหลานคนจีนมักประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด

ภาพที่ 3 เทศกาลตรุษจีนจังหวัดเพชรบุรี

ที่มา: กมลทิพย์ รักเกียรติยศ: 2561

จากภาพที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ชาวจีนที่อพยพมาอยู่ประเทศไทย ยังคงมีการถ่ายทอดประเพณีวัฒนธรรมให้แก่ลูกหลาน เช่น การใช้ตะเกียบ การไหว้เจ้า วันตรุษจีน เป็นต้น ประเพณีวัฒนธรรมเหล่านี้ยังคงเห็นได้ในคนไทยเชื้อสายจีน จากการสัมภาษณ์พบว่า

“ยังใช้ตะเกียบในการรับประทานอาหาร ยังไหว้เจ้าและไหว้บรรพบุรุษในวันตรุษจีน ซึ่งการไหว้ตรุษจีนที่ประเทศจีนจะยิ่งใหญ่กว่าที่ประเทศไทยมากเพราะประเทศจีนเป็นต้นตำรับ และการไหว้ของแต่ละหมู่บ้านแต่ละชุมชนจะมีความแตกต่างกัน” (ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม 5, สัมภาษณ์)

“มีการสืบทอดวัฒนธรรมจีนอยู่ คือการใช้ตะเกียบ ในครอบครัวใช้ตะเกียบทุกคน การไหว้เจ้าก็เป็นวัฒนธรรมอีกอย่างหนึ่งที่ครอบครัวยังมีการสืบทอดมา เช่น การไหว้เจ้าสารทจีน ไหว้เจ้าตรุษจีน ไหว้เจ้าเซ็งเม้ง และไหว้เจ้าวันไหว้พระจันทร์” (มินา ยามจิตเอื้อ, สัมภาษณ์)

“วัฒนธรรมที่ยังสืบทอดอยู่ก็คือ วันเซ่งเม้ง ตรุษจีน แต่จะไม่มีการใช้ตะเกียบ และรำไทเก๊กแล้ว” (บุญสม ทองจุไร, สัมภาษณ์)

“วัฒนธรรมที่ยังสืบทอดก็คือ การไหว้บรรพบุรุษ วันตรุษจีน มีการตีม้าชา และมีการใช้ตะเกียบเป็นปกติ บางที่อาจจะสลับใช้ช้อนบ้าง” (อานาจ แซ่ตั้ง, สัมภาษณ์)

“ในช่วงเทศกาลสำคัญ ๆ ก็จะจัดตามปกติแล้วครอบครัวนี้ก็ยังคงทำขนมกันเอง ในทุก ๆ เทศกาล อย่างพวกขนมสาเล่ ขนมเปี๊ยะ แม้แต่ขนมไหว้พระจันทร์ในเทศกาล ไหว้พระจันทร์ก็ทำ” (บุ่งเกี้ยว แซ่ซั้ง, สัมภาษณ์)

ผลจากการสัมภาษณ์ด้านประเพณีวัฒนธรรมจีนส่วนใหญ่พบว่า คนไทยเชื้อสายจีนยังคงมีการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมจีนสู่ลูกหลานมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งวิถีในการดำเนินชีวิต เช่น การใช้ตะเกียบ การตีม้า อาหารจีน และด้านประเพณี เช่น ประเพณีการแต่งงาน งานศพ การเกิด (เช่นรับขวัญเด็กเกิดใหม่ครบ 1 ปี) ประเพณีวันสารทจีน ประเพณีวันตรุษจีน ยังคงมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางด้านอาหารและขนมที่ใช้ในเทศกาลต่าง ๆ เช่น ขนมเปี๊ยะ ขนมลูกเต๋า ขนมใบไม้ ขนมไข่ ขนมเทียน และขนมเซ่ง เป็นต้น ผู้วิจัยยังพบว่าวัฒนธรรมทางด้านอาหารของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดเพชรบุรีมีความโดดเด่นแตกต่างจากชาวไทยเชื้อสายจีนถิ่นอื่น คือ มีการปรับประยุกต์ และผสมผสานวัฒนธรรมของตนเข้ากับวัฒนธรรมทางด้านอาหารของคนพื้นถิ่นด้วย โดยพบว่ามีการใช้วัตถุดิบอย่าง “น้ำตาลโตนด” ที่นิยมใช้ในอาหาร และขนมไทยเมืองเพชรบุรี ใช้ให้ความหวานแทนน้ำตาลทราย โดยให้เหตุผลว่าการใช้น้ำตาลโตนดทำให้อาหารและขนมของตนมีรสชาติที่กลมกล่อมมากขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาเรื่อง “ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดเพชรบุรี” พบว่าชุมชนชอยตลาดริมน้ำเป็นชุมชนเก่าแก่ของจังหวัดเพชรบุรีที่มีคนไทยเชื้อสายจีนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก คนในชุมชนยังคงมีการสืบทอดภาษาและวัฒนธรรมของตนไปสู่บุตรหลานอยู่ โดยผลการศึกษาวิจัยทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความเป็นมา ด้านภาษา และด้านประเพณีวัฒนธรรม สามารถอธิบายได้ดังนี้

ด้านความเป็นมาพบว่าคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนชอยตลาดริมน้ำจังหวัดเพชรบุรีมีบรรพบุรุษที่อพยพมาจากทางตอนใต้ของแผ่นดินจีน (บริเวณเมืองเฉาโจวของมณฑลกวางตุ้ง ประเทศจีน หรือที่คนไทยรู้จักในนามหัวเฉา 汕头) สอดคล้องกับ Skinner (2010: 188) ได้กล่าวว่า ชาวจีนได้อพยพมายังสยามเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวจีนหัวเฉา (汕头) โดยเดินทางมาพร้อมกับเรือสำเภาที่ค้าขายระหว่างประเทศ โดยมาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณริมแม่น้ำเพชรบุรี อาชีพแรกเริ่มเมื่อเดินทางมาถึงประเทศไทยนั้นส่วนใหญ่มักจะประกอบอาชีพรับจ้าง ต่อมาเมื่อเก็บเงินจมีทุนมากขึ้น จึงขยับขยายทำอาชีพค้าขาย

ด้านภาษาพบว่า คนไทยเชื้อสายจีนยังคงมีการถ่ายทอดภาษาจีนทั้งการฟังและพูดให้แก่บุตรหลาน ส่วนใหญ่เป็นภาษาจีนแต้จิ๋ว อันเป็นภาษาที่พัฒนามาจากภาษาจีนโบราณตระกูลหมิ่นหนาน (闽 客家) ซึ่งมักจะใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันเป็นส่วนใหญ่ แต่ไม่ได้มีการใช้อย่างแพร่หลายเหมือนสมัยก่อน บางครอบครัวมีการถ่ายทอดภาษาจีนแต้จิ๋วให้แก่บุตรหลาน แต่ส่วนใหญ่ในปัจจุบันใช้ภาษาไทยเป็นภาษากลางในการสื่อสารเป็นหลัก การอ่านหนังสือพิมพ์และนิตยสารภาษาจีนส่วนใหญ่ยังคงเป็นตัวอักษรจีนตัวเต็ม ทั้งที่ในประเทศจีนได้เปลี่ยนมาใช้ตัวอักษรจีนตัวย่อเป็นระยะเวลานานแล้ว สอดคล้องกับผลการวิจัยของ 游汝杰 (2015) ที่พบว่า ลูกหลานชาวจีนแต้จิ๋วส่วนใหญ่มักใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ มีส่วนน้อยที่สามารถสื่อสารได้ทั้งสองภาษาคือภาษาไทยและภาษาจีนแต้จิ๋ว โดยพบอีกว่าความสามารถด้านภาษาไทย

ของบุตรหลานชาวจีนในไทยจะดีกว่าการใช้ภาษาจีน เนื่องจากบรรพบุรุษย้ายเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานาน ความสามารถในการด้านภาษาแต่จิวหรือการถ่ายทอดภาษาแต่จิวจะน้อยลดลงไป ทั้งการใช้ภาษาจีนแต่จิวส่วนใหญ่มักใช้ในโอกาสส่วนตัว เช่น การรวมญาติหรือในแถบย่านชุมชนคนจีนเท่านั้น จึงเห็นได้ว่าปัจจุบันชาวไทยเชื้อสายจีนให้ความสำคัญกับการพูดภาษาแต่จิวน้อยลง โดยให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษและภาษาจีนกลางมากกว่า ทำให้ในปัจจุบันภาษาแต่จิวกำลังจะกลายเป็นภาษาที่สาบสูญไปจากชาวไทยเชื้อสายจีน

ด้านประเพณีวัฒนธรรมพบว่า คนไทยเชื้อสายจีนยังคงสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ไว้ เช่น การไหว้เจ้า วันตรุษจีน การใช้ตะเกียบ เป็นต้น การไหว้เจ้าเป็นธรรมเนียมประเพณีที่ลูกหลานจีนปฏิบัติสืบทอดกันมา ตามความเชื่อที่จะต้องไหว้เจ้าที่และไหว้บรรพบุรุษเพื่อให้เป็นสิริมงคลและนำมาซึ่งความสุขความเจริญแก่ครอบครัว ชาวจีนมีความเชื่อสืบทอดกันมาว่าในปีหนึ่ง ๆ มักจะมีสิ่งเลวร้าย เรื่องไม่ดีงาม เรื่องอัปมงคลมากระทบกระทั่งหรือรบกวนการดำเนินชีวิตของเรา จนทำให้เกิดอุปสรรคต่าง ๆ เช่น การเจ็บไข้ได้ป่วย การงานติดขัดไม่ราบรื่น เงินทองไม่คล่องตัว ประสบความลำบากยุ่งยากในการดำเนินชีวิต ค่าขายลำบากมีแต่อุปสรรค บุตรบริวารก่อเรื่องวุ่นวายนำความยุ่งยากลำบากใจมาให้ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ผิดปกติ ทำให้รู้ได้ว่า “ดวงชะตาชีวิต” ไม่ดีนักจำเป็นต้องมีการขวนขวายหาที่พึ่งและแก้ไข จึงทำให้เกิดประเพณีการไหว้เจ้า ไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และไหว้บรรพบุรุษขึ้น นอกจากนี้การปลูกฝังด้านค่านิยมของจีนให้แก่ลูกหลานก็ยังคงมีอยู่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ 杨保筠, 曾安安 (2018) ได้ทำการสำรวจและสัมภาษณ์นักศึกษาชาวไทยที่มีเชื้อสายจีน ในด้านค่านิยมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ พบว่านักศึกษาที่มีเชื้อสายจีนใช้ชีวิตตามวิถีชีวิตของคนไทยตั้งแต่เกิด ไม่ได้รู้สึกว่าตนเองไม่ใช่คนไทย แม้ว่าจีนและไทยจะมีวัฒนธรรมแตกต่างกัน หากแต่ทั้งสองชาติมีความคล้ายคลึงกันอย่างมากด้านค่านิยม เช่น การเคารพผู้สูงอายุ การพิทักษ์มารดา ความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ เป็นเหตุผลให้คนทั้งสองกลุ่มสามารถอยู่รวมกันได้อย่างกลมเกลียว จนเกิดการหลอมรวมกันระหว่าง

สองวัฒนธรรม ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างลงตัวและมีความสุข

จากการวิจัยพบว่าคนจีนที่อพยพมายังจังหวัดเพชรบุรีได้นำวิถีการดำเนินชีวิตแบบจีนมาด้วยและยังคงดำรงอยู่ในปัจจุบันทั้งด้าน อาหารการกิน ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ภาษาจีน เป็นต้น ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลงานวิจัยของ 玉妮 (2019) เรื่องผลกระทบของวัฒนธรรมจีนในสังคมไทย พบว่า การเจริญสัมพันธไมตรีของไทยจีนมีมาอย่างแน่นแฟ้นยาวนานจากอดีตจนถึงปัจจุบัน มีชาวจีนโพ้นทะเลที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ทำให้วัฒนธรรมจีนที่เข้ามาพร้อมชาวจีนโพ้นทะเลมีการเผยแพร่จนเป็นที่ยอมรับในสังคมชาวไทย นับว่าในปัจจุบันวัฒนธรรมและค่านิยมจีนมีอิทธิพลกับสังคมไทยไม่น้อย และยังคงมีชาวไทยเชื้อสายจีนบางส่วนที่ยังคงติดต่อกับญาติพี่น้องที่อาศัยอยู่ในประเทศจีนอีกด้วย ในปัจจุบันชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดเพชรบุรีและชาวไทยพื้นถิ่นได้มีการผสมผสานกลมกลืนวิถีการดำเนินชีวิตแบบจีนและไทยอย่างแน่นแฟ้น มีการรวมกลุ่มกันจัดตั้งสมาคมชาวจีนถึง 7 กลุ่ม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสมัครสมานสามัคคีและการรักใคร่กลมเกลียวกัน ทั้งนี้เพื่อรักษาประเพณีวัฒนธรรมจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดเพชรบุรี และส่งเสริมให้ลูกหลานมีความภาคภูมิใจ ได้เรียนรู้ในภาษา วัฒนธรรม ประเพณีของบรรพบุรุษ เกิดความรักในพวกพ้อง และรักถิ่นฐานบ้านเกิดจากรุ่นลูกสู่รุ่นหลานสืบต่อไป

ข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้ได้ศึกษาคนไทยเชื้อสายจีนเฉพาะกลุ่มชุมชนซอยตลาดริมน้ำ เขตอำเภอเมืองจังหวัดเพชรบุรีเท่านั้น ดังนั้นการศึกษาครั้งต่อไปจะควรมีการรวบรวมข้อมูลชาวไทยเชื้อสายจีนทั้งจังหวัดเพชรบุรี เพื่อเป็นประโยชน์ต่อคนรุ่นหลังต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ประวิทย์ พันธุ์วิโรจน์. (2553). ทำไมชาวจีนถึงต้องย้ายถิ่นฐานมาทำกินในเมืองไทย. สืบค้นเมื่อ 14 มีนาคม 2561 จาก <http://www.komchadluek.net/news/local/49620>.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- (后晋)刘昫等.(1975).**旧唐书**.北京：中华书局.
- (唐)姚思廉.(1973).**梁书**.北京：中华书局.
- (唐)杜佑.(1988).**通典**.北京：中华书局.
- (唐)魏征.(1973).**隋书**.北京：中华书局.
- (汉)司马迁.(1999).**史记**.北京：中国社会科学出版社.
- 杨保筠,曾安安.(2018).**泰国新生代华人族群认同问题初探**.八桂侨刊.
- 游汝杰.(2015).**泰国潮州籍华裔语言使用情况调查报告**.海外华文教育.
- 玉妮.(2019).**浅谈华人文化对泰国社会的影响**.东南亚纵横.
- 网络版.(2006).**宋会要辑稿**.宋代文化研究.
- 许云樵.(1971).**康泰吴时外国传辑注**.新加坡：东南亚研究所.
- Skinner, G. W. (2010). **Chinese Society in Thailand : An Analytical History**. Translated by Xu Hua. Xiamen University Press.
- Statista Research Department. (2012). **Countries with the largest number of overseas Chinese**. Statista Research Department.

สัมภาษณ์

- กรวรรณ แซ่เจิน. อาชีพค้าขาย. (วันที่ 14 มีนาคม 2561). สัมภาษณ์.
- เกี้ยว แซ่ซิ่ง. อาชีพค้าขาย ห้างทองแสงชัย. (วันที่ 14 มีนาคม 2561). สัมภาษณ์.
- ตรวจครัวแซ่ไ้ว(นามสมมุติ), อาชีพค้าขาย. (วันที่ 14 มีนาคม 2561). สัมภาษณ์.
- ฉวีวัน ตันยะ. อาชีพค้าขาย. (วันที่ 14 มีนาคม 2561). สัมภาษณ์.
- เซียง แซ่เจียม. อาชีพค้าขาย. (วันที่ 14 มีนาคม 2561). สัมภาษณ์.
- เตี่ยวฮื้อวะ แซ่เต็ง. อาชีพค้าขาย. (วันที่ 14 มีนาคม 2561). สัมภาษณ์.
- บงกช(นามสมมุติ). อาชีพช่างทำทอง. (วันที่ 14 มีนาคม 2561). สัมภาษณ์.
- บุงเกี้ยว แซ่ซิ่ง. อาชีพค้าขาย. (วันที่ 14 มีนาคม 2561). สัมภาษณ์.
- บุญสม ทองจุไร. อาชีพค้าขาย ร้านขายลูกชิ้น. (วันที่ 14 มีนาคม 2561). สัมภาษณ์.
- พิสิทธิ์ เขียวชัยนริตติชัย. อาชีพค้าขาย ร้านขายยาแผนจีนทรงเวชโฮสดี. (วันที่ 14 มีนาคม 2561). สัมภาษณ์.
- มินา ยามจิตเอื้อ. อาชีพค้าขาย ร้านขายของชำ. (วันที่ 14 มีนาคม 2561). สัมภาษณ์.
- ไม่ประสงค์ออกนาม 1. อาชีพค้าขาย. (วันที่ 14 มีนาคม 2561). สัมภาษณ์.
- ไม่ประสงค์ออกนาม 2. อาชีพค้าขาย ร้านขายของชำ. (วันที่ 14 มีนาคม 2561). สัมภาษณ์.
- ไม่ประสงค์ออกนาม 3. อาชีพค้าขาย ร้านขายผ้า. (วันที่ 14 มีนาคม 2561). สัมภาษณ์.
- ไม่ประสงค์ออกนาม 4. อาชีพค้าขาย ร้านทองมีสินา. (วันที่ 14 มีนาคม 2561). สัมภาษณ์.
- ไม่ประสงค์ออกนาม 5. อาชีพค้าขาย ร้านทองกิตติชัย. (วันที่ 14 มีนาคม 2561). สัมภาษณ์.
- ไม่ประสงค์ออกนาม 6. อาชีพค้าขาย. (วันที่ 14 มีนาคม 2561). สัมภาษณ์.
- ไม่ประสงค์ออกนาม 7. อาชีพค้าขาย. (วันที่ 14 มีนาคม 2561). สัมภาษณ์.
- ไม่ประสงค์ออกนาม 8. อาชีพค้าขาย แผงสลากกินแบ่งรัฐบาล. (วันที่ 14 มีนาคม 2561). สัมภาษณ์.
- อำนาจ บุ่งกวง. อาชีพค้าขาย ร้านขายข้าวขาหมู. (วันที่ 14 มีนาคม 2561). สัมภาษณ์.